

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ГАРМОНІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЯК НАСЛІДОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СУСПІЛЬСТВА

Дорофеев Александр Викторович
кандидат економічних наук, доцент
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

Annotation: The analysis of researchers' work on formation of principles of harmonious development management as a result of socio-economic transformations of society and the author's own position are presented.

Key words: principles, management, harmonious development, socio-economic systems.

Наукові роботи багатьох вчених останніх років сходяться в одному – назривала об'єктивна необхідність внесення коректив до сучасної парадигми економічного розвитку. На думку, наприклад, Т.А. Акімової й Ю.М. Мосейкіна [1, с. 10] «серед ознак кризи сучасної парадигми економічного розвитку можна виділити головну – це неспроможність вирішувати нові завдання, які постають на шляху розвитку людського господарства в межах біосфери» (тут і далі переклад з російської – О.В. Дорофеев). Наслідком цього є й невідповідність існуючих принципів управління реаліям нового часу. Слідом за концепцією «сталого розвитку» формується парадигма «гармонійного розвитку», управління яким передбачає багатоаспектність і системність розгляду проблем менеджменту з позиції цільової спрямованості.

Нами зроблена спроба виділити основні подання принципів гармонії, які враховують особливості сучасної теорії управління. Будучи взаємопов'язаними, вони все ж відрізняються один від одного.

В одній із робіт В.І. Черняк [2] вказує, що засади теорії гармонійного розвитку соціально-економічних систем включають чотири базові принципи:

– принцип системності. «Системність» це не властивість навколишнього світу, а лише одна із здібностей нашого, людського мислення. Це лише абстрактна конструкція нашого розуму, яку ми використовуємо для того, щоб якимось чином обмежити обсяг інформації, використовуваної при побудові «образу» тієї чи іншої ситуації або об'єкту. Відмінність «системи» від іншого «образотворчого» засобу – «моделі», визначається його конструктивними особливостями, які полягають в тому, що невід'ємною, обов'язковою часткою «системи» є наявність «надсистеми» та «підсистеми»;

– принцип гармонійності. Існування даного принципу визначається необхідністю існування поняття «норма». Потенційні можливості співставлення різних видів «норм» вміщуються у понятті «гармонії», яке багато науковців обґрунтовано пов'язують з поняттям «золотої пропорції». Урахування принципу гармонійності дає можливість сформулювати методичний інструментарій визначення поняття «норми», як відповідність певному (гармонійному або рівноважному) стану системи, та визначити вектор її розвитку;

– принцип рекурсивності. Неформально під рекурсією розуміємо організацію складної системи, при якій: виділяється певний набір базових підсистем; система здатна в процесі свого функціонування створювати необмежену кількість копій базових систем, здійснювати взаємодію між ними, і якщо необхідно, знищувати їх, функціонування складної системи полягає у функціонуванні активних копій базових підсистем, при виклику копій допустимо її зміну, що визначається ситуаційною обстановкою в момент виклику. Таким чином рекурсивна система, з одного боку, за рахунок створення власних копій отримує можливість необмеженого зростання і ускладнення, з іншого боку, ця складність має організований вид, який визначається локальними правилами функціонування [3];

– принцип понятійної спадкоємності. Він визначає необхідність дотримання гармонійних пропорцій (норм) в процесі трансформації критеріїв цінності при переході від рівня відношень (спілкування) «природа (організм) – людина» до рівня «людина – соціум»).

У той же час, С.В. Покровським [4, С. 53-54] були запропоновані базові принципи розвитку соціумів в гармонії з природою:

– управління взаємодією протилежностей, що становлять складну систему, заради досягнення єдиної мети;

– відповідність тріадно-інформаційних структур єдиній меті гармонійного з природою динамічно сталого розвитку соціумів;

– тріадно-інформаційні структури як базова основа збереження цілісності складної системи та циклічності процесу структурування;

– пріоритет принципу демократичного централізму при формуванні мети і способу її реалізації;

– використання співвідношення золотого перерізу для гармонізації категорій функціонування соціуму (ринок-план, приватна власність-держвласність).

Згідно із складовими нової парадигми, що наповнюють новим змістом концепцію управління, О.Л. Смольяною [5] сформульовано систему принципів гармонізації (при цьому гармонізація розглядається як встановлення гармонії в інтересах учасників і їх груп, що сприяє досягненню цілей діяльності):

– принцип ефективності, що передбачає забезпечення досягнення економічної, соціальної й ресурсної ефективності діяльності економічних суб'єктів;

– принцип досягнення консенсусу, який вказує на необхідність знаходити розумний компроміс у співвідношеннях інтересів учасників;

– принцип системності, який базується на ряді вимог, основними з яких є: цілісність, відповідність компонентів системи один одному і її місці, емерджентність, цілеспрямованість, синергічність, мультиплікативність, безперервність функціонування та еволюції, адаптивність, оптимальність співвідношення централізованого і децентралізованого управління, альтернативність шляхів функціонування і розвитку (досягнення цілей);

– принцип керованості, який передбачає, що гармонізація різних видів політики суб'єктів економічної діяльності є обґрунтованим, цілеспрямованим, скоординованим менеджментом економічного суб'єкта процесом;

– принцип соціальної справедливості. Даний принцип полягає у справедливому розподілі доходів від діяльності з метою забезпечення гармонії всередині колективу. При цьому виникає необхідність і у духовній гармонізації співробітників. Важлива роль також належить процесу відбору й найму персоналу, який сприяє створенню гармонійного соціально-психологічного клімату в колективі.

На наш погляд, потрібно виділити ще один принцип управління гармонійним розвитком: принцип розділеної цілісності. Треба бачити роль (місце) частки в системі із урахуванням вимог «теорії хаосу» через призму гармонії.

Література:

1. Акімова Т.А. Економіка устойчивого развития : [Учеб. пособ.] // Т.А. Акімова, Ю.Н. Мосейкин. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2009. – С. 13-14.

2. Черняк В.І. Наукові засади теорії управління гармонійним розвитком соціально-економічних систем [Електронний ресурс] // Матеріали ІV міжнародної науково-технічної конференції «Проблеми конструкції та розвитку форм самоорганізації людських спільнот», 21-28 квітня 2011, м. Лондон, Київ. – Режим доступу: <http://www.icp-ua.com/ru/node/482>.

3. Анисимов А.В. Информатика. Творчество. Рекурсия [Електронний ресурс] / А.В. Анисимов. – Киев: Наук. думка, 1988. – 224 с. – Режим доступу: http://elkniga.info/book_54.html

4. Покровский С.В. Гармоничное с природой развитие (на примере Российской федерации) / С.В. Покровский. // Гармоничное развитие систем – третий путь человечества. Коллективная монография. Под редакцией д.ф.н. Сороко Э.М., к.э.н. Егоровой-Гудковой Т.И.: – Одесса: Институт креативных технологий, 2011. – С. 50-55.

5. Смольянова Е.Л. Принципы гармонизации промышленной и торговой политики предприятия [Електронний ресурс] / Е.Л. Смольянова // Российское предпринимательство. – 2009. – Том 10. – № 1. – С. 93-97. – Режим доступу: <https://creativeconomy.ru/lib/3491>.